

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№4

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 435 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 7-aprelda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Viktorovna, Candidate of Economic Sciences (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Цифровизация социально-трудовых отношений: вызовы и перспективы для работников	18
Абдумухтаров Анваржон Акрамжонович	
O'zbekistonda faoliyat ko'rsatayotgan soliq to'lovchi yuridik shaxslarning iqtisodiy faoliyatini rag'batlantirish masalalari.....	26
To'xtaboyev Nuriddin Isomiddin o'g'li	
Ecotourism in Protected Areas: A Literature Review.....	32
Ismoilova Maftuna Mamat qizi	
Iqtisodiyotning innovatsion rivojlanishi sharoitida xizmatlar sohasini rivojlantirishning hududiy xususiyatlari.....	38
Primova Shaxlo Jumayevna	
Statistik baholash va ekonometrik modellashtirish orqali biznes rivojlanish tendensiyalarini samaradorligini baholash.....	43
Xabibullayev Ibrohim, Saidova Marhabo Xabibullo qizi	
Tijorat banklarida xususiy kapital hisobi va auditini takomillashtirish	52
Qodirova Zilola Maxmud qizi	
Qo'shilgan qiymat solig'i ma'muriyatchiligining ilg'or xorij tajribasi.....	57
Erkayev Nodir Xudayberdiyevich	
O'zbekistonda yashil iqtisodiyotni joriy etish holati va asosiy yo'nalishlari.....	71
Madraximova Zulfiya Nurmatovna, Ishankulova Komila Kurbanovna, Ortiqboeva Aziza Xolmurza qizi, Omonkulova Ro'zigul Akmaljon qizi	
Challenges and opportunities in implementing green economy indicators in uzbekistan's industrial sector under the fourth industrial revolution.....	76
Shodmonov Ruslan Golib ugli, Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich	
Rivojlangan mamlakatlarga ishchi kuchi oqimi va O'zbekiston mehnat bozoridagi o'zgarishlar.....	89
Tilabova Kumush Farhod qizi	
Mamlakatda "yashil" iqtisodiyotni rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish	95
Yuldashboyev Azizulloh Bunyodbek o'g'li, Matkarimov Inomjon Baxtiyorovich	
"Ta'lim muassasalarida moliyaviy resurslarni samarali rejalashtirish va boshqarish"	101
Bauyetdinov M.J., Medetbayeva D.T.	
Enhancing utilization and minimization of renewable energy systems in uzbekistan	105
To'irova Hamida Umedovna	
Tijorat banklari daromadini oshirishda aholining savodxonligi va xulq atvorining roli	114
Shakhlo Davirova	
2020–2024-yillarda o'zbekistondagi iqtisodiy o'sish dinamikasi	120
Akbarov Nodir, Ibodullayev Navro'zbek	
O'zbekistonda xalqaro moliyaviy institutlarning yashil moliyalashtirish jarayonidagi roli va strategik yo'nalishlari	125
Gulmira Axmadjonova Xabibulla qizi	
Sug'urta tizimiga raqamli texnologiyalarning ta'siri	133
Uzaqova Kamola Bexzodovna, Yahyoyev Bahriddinxon Bahroil o'g'li	
Improving payment services practices in commercial banks: strategies for efficiency and security.....	138
Mamayusuf Abdusamatov	
Jahon moliya tizimi: asosiy tendensiyalar va rivojlanishning innovasion yo'nalishlari	143
Ataniyazov Jasurbek Xamidovich	
Повышение конкурентоспособности экологического туризма Узбекистана путём развития всесезонных горных туристических центров.....	150
Ахмедходжаев Равшан Темурович	
Xo'jalik yurituvchi subyektlar tashqi iqtisodiy faoliyatida valyuta operatsiyalarini takomillashtirish	157
Safarov Alisher Ibrohim o'g'li	

Oliy ta'lim tizimini miqdoriy va sifat ko'rsatkichlari asosida baholashning kompleks metodologiyasi.....	163
Hakimova Mushtariybonu Hamid qizi, Bozorova Muazzam Hamid qizi	
Ko'chmas mulkni boshqarish samaradorligini baholashning uslubiy yondashuvlari	167
Mirdjalilova Dildora Shuxratovna	
Xizmatlar sohasini rivojlantirishda kichik biznesning ahamiyati va uning innovatsion rivojlantirishdagi muhim xususiyatlari	173
Ulasova Oygul Baxtiyorovna	
Результаты долгосрочного прогнозирования и стратегического анализа эффективной организации современного управления жилищным фондом.....	178
Бердиева Дилфуза Ахатовна	
Improving long-term assets accounting and auditing	184
Gulboy Yusupov	
Davlat budjeti va xususiy sektor ishtirokida oliy ta'limni moliyalashtirishning optimal modeli.....	189
Bozorov Alisher Ro'zimurodovich	
Xufyona iqtisodiyotni qisqartirishda soliq islohotlari va raqamli texnologiyalar: O'zbekiston tajribasi va xalqaro yondashuvlar.....	193
Choriev Makhmayokub, Karimov Mamurbek, Xamrayev Olimjon, Urazov Mansur	
Bank aksiyalarining bozordagi narx dinamikasi va unga ta'sir etuvchi omillar	200
Nomozov Samandar Shuxrat o'g'li	
Sanoatda rivojlanish kafolati: moliyaviy boshqaruvni raqamli transformatsiya orqali avtomatlashtirish.....	206
To'qlijev Abdirauf Bahodir o'g'li	
Inson kapitalini rivojlantirishning jamiyat farovonligi, aholi daromadlariga ta'siri.....	214
Bozorova Saxobat Abdujapparovna	
Анализ конкурентной среды: методология, примеры и этапы процесса.....	219
Садикова Раъно Абдуллаевна	
Tijorat banklarida muammoli kreditlarning nazariy asoslari va ular bilan ishlash mexanizmining zaruriyati	225
Salixova G.J	
Iqtisodiyotda energiya xavfsizligiga erishishning xorij tajribasi.....	230
Samandarov Og'abek Alisher o'g'li	
Measuring methodologies of influence of the esg factors	235
Tolipova Feruza Alisherovna	
Совершенствование налогового администрирования в условиях экологически устойчивого развития.....	240
Омонов Отажон Журакулович	
Moliyaviy vositalar asosida erkin iqtisodiy zonalarni rivojlantirish strategiyasini takomillashtirish	249
Quziev Ravshan Ramazanovich	
Методологические аспекты внедрения управленческого учета в университетах Узбекистана.....	253
Каршиева Мохинур Олим кизи	
Budjet tashkilotlarida tovar-moddiy zaxiralar hisobini takomillashtirish (tibbiyot muassasalari misolida)	257
Tulyaganov Abdumalik Abdiraximovich	
Умные города как фактор экономического развития.....	261
Нозима Кахрамоновна Хакбердиева	
Перспективы зеленого фактора экономического роста в Республики Узбекистан.....	266
Исламова Насиба Улугбек кизи, Абдурашидов Отабек Улугбекович, Мамасалиева Мукаддас Ибадуллаевна	
Qurilish korxonalarida sifat menejmentini joriy qilish mexanizmlarini takomillashtirish	270
Ergashev O'tkir, Saidov Mash'al Samadovich	
Xorazm viloyatida eksportni rivojlantirish uchun potensial imkoniyatlar va ularni baholash.....	275
Fozil Xolmurotov	
Maishiy xizmatlar sohasini davlat tomonidan tartibga solishning nazariy jihatlarini.....	282
Quliyev Begimqul Melikovich	

O'zbekiston hududlarida chakana kreditlashning o'sishi.....	289
Eshqobulova Charos O'roq qizi	
Empowering uzbekistan's grain enterprises: innovative strategies for sustainable growth and operational efficiency.....	292
Kurbanova Dildora Abdurakhmanovna	
Kapital investitsiyalarga doir axborotlarni xususiy kapital to'g'risidagi hisobotda aks ettirish uslubiyatini takomillashtirish	298
Boronov Bobur Farxodovich, Muxammadiev Zarrux Umarovich	
To'qimachilik korxonalarining yashil iqtisodiyotga o'tishi va yengil sanoat korxonalarini muqobil energiyadan samarali foydalanish yo'llari	303
Xolbekova Feruzaxon Rasulovna, Jalolova Aziza Jalol qizi	
Research on the effects of interest rate, inflation rate and gross domestic product (GDP) on the level of foreign direct investment (FDI) inflows (evidence from Uzbekistan).....	307
Azimov Shakhzod	
Organik mahsulotlar eksportini rag'batlantirishda maqsadli bozorlarga yo'naltirilgan marketing strategiyalari.....	314
Xidirov Shohrux Bobir o'g'li	
Korxona iqtisodini barqarorligini ta'minlash masalalari.....	319
Abdullayev Maqsud Abdumaxmudovich	
Внедрение инновационных методов управления человеческих ресурсов в строительных компаниях.....	323
Джураева Гузаль Шавкатовна	
Sug'urta zararlarini baholashda sun'iy intellektni qo'llash istiqbollari	328
Shoraximova Zilola Nasirdjonovna	
O'zbekiston Respublikasi mahalliy budjet tizimini moliyalashtirish masalalari	332
Qo'ldoshev Diyor O'rol o'g'li	
Raqamli texnologiyalar asosida raqamli ekotizimlar va ularning biznes-jarayonlarga ta'sirini aniqlashga ilmiy qarashlar tahlili	336
Suvanova Dilnoza Dilmurod qizi	
Innovatsion salohiyatni oshirish asosida qurilish materiallari sanoati korxonalarining boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish	342
Xaydarova E'zoza Shukurullayevna	
Aholi turmush darajasini dinamik kontekstli normallashtirish va moslashuvchan vaznlar usuli orqali baholash	352
Xolto'rayev Islom Ilhomovich, Ollokulova Feruza Mansurovna	
O'zbekiston Respublikasida xufiyona iqtisodiyotini qisqartirish va mamlakat rivojlanishiga uning ta'siri.....	358
Baxtiyorov Sherali Muzaffarovich	
Qayta tiklanuvchi energiya manbalari qurilmalarini aholi tomonidan xarid qilish va kompensatsiya ajratish jarayonlarini raqamlashtirish hamda tizimlar integratsiyasi istiqbollari.....	362
Ochilov Abdujabbor Akramovich	
O'zbekistonda kambag'allikni qisqartirish va aholi farovonligini oshirishda chet el tajribasining afzalliklari.....	369
Raxmatullayeva Shaxnoza Xamidovna, Akbarova Iroda Samatovna	
Qurilishda loyiha boshqaruvi konsepsiyasining mazmuni	375
Pulatov Shaxron Axmedovich	
Loyiha budjeti va uning ijrosini ta'minlash masalalari.....	379
Murodova Mohigul Chori qizi, Xamidov Odil Davurovich	
Qishloq xo'jaligidagi chorvachilik tarmog'ining iqtisodiy faoliyatini o'rta muddatli statistik prognozlarini tuzish (Andijon viloyati misolida).....	390
Iskandarov Davlatbek Xursanbekovich, Urishev Baxtiyor Abdusamatovich, Muydinov Xusniddin Nuriddin o'g'li	
Innovatsion faoliyatning iqtisodiy samaradorligini baholash va rivojlantirish yo'llari.....	397
Qurbonov Tolmasjon Namoz o'g'li, Shodiyev Fazliddin Qalandar o'g'li, Holmirzayeva Gulruh Akbarovna	
Fond bozorida kompaniyaning investitsion jozibadorligini baholash uslubiyoti	403
Yulduz Usmanova	
Jahon bozoriga kirishda elektron bozorlarning ahamiyati	411
Hamroyeva Umda	

Comparative statistical analysis of foreign trade indicators of the Republic of Uzbekistan	415
Abdujalilova Bibisora Bakhodir kizi	
Yaxshi korporativ boshqaruv orqali aktsiyadorlik jamiyatlarining kapital qiymatini oshirish: metodologik yondashuv.....	423
Urinov Bobur Nasilloevich	
JAS – barqaror qishloq xo'jaligini rivojlantirishning yapon modeli vositasi	423
Baynazarov Elmurod Erkinovich	

JAS – BARQAROR QISHLOQ XO‘JALIGINI RIVOJLANTIRISHNING YAPON MODEL VOSITASI

Baynazarov Elmurod Erkinovich

ALFRAGANUS University

“Iqtisodiyot” kafedrası katta o‘qituvchisi

ORCID: 0000-0002-5237-0316

Annotatsiya: Milliy iqtisodiyotni barqaror rivojlantirishda qishloq xo‘jaligining o‘rni beqiyosdir. Ushbu maqolada Yaponiya tajribasi asosida barqaror qishloq xo‘jaligini rivojlantirishda JAS (Japanese Agricultural Standards) tizimining ahamiyati tahlil qilinadi. Xususan, sertifikatlashtirish jarayonlari, ekologik toza mahsulotlar ishlab chiqarish, yerdan samarali foydalanish va iste‘molchilar ishonchini mustahkamlash borasidagi yondashuvlar o‘rganiladi. Tadqiqot natijalari asosida O‘zbekiston qishloq xo‘jaligini modernizatsiya qilish bo‘yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: barqaror qishloq xo‘jaligi, JAS, sertifikatlashtirish, iste‘molchilar, yerdan foydalanish, organik mahsulot, agrar siyosat.

Abstract: The development of a sustainable national economy is closely linked to the advancement of agriculture. This article explores aspects of Japan’s experience in promoting sustainable agriculture through the implementation of the Japanese Agricultural Standards (JAS) system. The study examines certification processes, production of organic products, efficient land use, and strategies to strengthen consumer trust. Based on the findings, practical recommendations are proposed to modernize the agricultural sector in Uzbekistan.

Key words: sustainable agriculture, JAS, certification, consumers, land use, organic products, agricultural policy.

Аннотация: Развитие устойчивой национальной экономики невозможно без эффективного сельского хозяйства. В статье рассматривается опыт Японии по внедрению устойчивого сельского хозяйства через систему японских сельскохозяйственных стандартов (JAS). Анализируются процессы сертификации, производство органической продукции, рациональное использование земельных ресурсов и укрепление доверия потребителей. На основе полученных данных предложены практические рекомендации по модернизации аграрного сектора Узбекистана.

Ключевые слова: устойчивое сельское хозяйство, JAS, сертификация, потребители, использование земель, органическая продукция, аграрная политика.

KIRISH

Bugungi kunda ko‘plab mamlakatlar qishloq xo‘jaligi sektorining jamiyat va iqtisodiyotdagi o‘rnini qayta ko‘rib chiqmoqda. Endilikda ushbu soha faqatgina oziq-ovqat va xom ashyo ishlab chiqaruvchisi yoki qishloq joylarda bandlikni ta‘minlovchi omil sifatida emas, balki kompleks ijtimoiy-iqtisodiy va ekologik funksiyalarni bajaruvchi muhim tizim sifatida e‘tirof etilmoqda. Albatta, oziq-ovqat xavfsizligini ta‘minlash kabi an‘anaviy funksiyalar hali ham dolzarb ahamiyatga ega, biroq qishloq xo‘jaligining qo‘shimcha ijtimoiy va ekologik imtiyozlari hali-hanuz siyosiy qarorlar, iqtisodiy tahlillar hamda rejalashtirish jarayonlarida yetarlicha e‘tiborga olinyapti.

Mazkur imtiyozlarning eng muhim qatlamini ekologik xizmatlar tashkil etadi. Bular qatoriga qishloq xo‘jaligi yerlari, terassalari va to‘g‘onlari orqali toshqinlarning oldini olish, yovvoyi tabiat uchun yashash muhitini saqlash, shuningdek, aholining estetik ehtiyojlari va dam olish imkoniyatlarini ta‘minlovchi manzarali landshaftlar kiradi. Bundan tashqari, qishloq joylaridagi ijtimoiy barqarorlik, mahalliy iqtisodiy hayot faolligi, madaniy merosning saqlanishi, diniy va ma‘naviy qadriyatlarning davomiyligi kabi omillar ham qishloq xo‘jaligining bevosita va bilvosita foydali ta‘sir doirasini yanada kengaytiradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Yaponiyaning barqaror qishloq xo‘jaligini rivojlantirish tajribasi bugungi kunda nafaqat ichki bozor muvozanatini saqlash, balki global bozor talablariga javob beradigan sifatli mahsulot yetishtirish va eksport salohiyatini oshirishda ham muhim omil hisoblanadi. Bu borada Yaponiya Qishloq xo‘jaligi standartlari to‘g‘risidagi qonun – JAS (Japanese Agricultural Standards) tizimi markaziy o‘rin tutadi. Mazkur qonun 1950-yil 11-mayda qabul qilingan bo‘lib, keyinchalik unga asoslangan holda 1951-yil 31-avgustdagi 291-sonli Vazirlar Mahkamasi qarori bilan JAS’ning huquqiy-amaliy asoslari mustahkamlangan.

Tyunina va Yamaji o'z tadqiqotida JAS tizimi Yaponiyada muqobil qishloq xo'jaligi sertifikatlash mexanizmlarini tashkil qilishda qanday ishlayotgani, uning fermerlar uchun samarali vosita sifatida xizmat qilayotganini ko'rsatadi. Mualliflar sertifikatlash tizimining nafaqat mahsulot sifatini kafolatlash, balki iste'molchi ishonchini oshirish va ichki bozorni tartibga solishdagi rolini tahlil qilgan.

Kondoh tomonidan olib borilgan ilmiy izlanishlar yapon jamiyatida "teikei" deb nomlangan kooperativ tizim orqali ishlab chiqaruvchi va iste'molchi o'rtasidagi to'g'ridan-to'g'ri aloqani mustahkamlash borasida amalga oshirilgan sa'y-harakatlar bilan tanishtiradi. Ushbu yondashuv JAS tizimi bilan uyg'un holda ishlaydi va barqarorlik mezonlarini ijtimoiy darajada qo'llab-quvvatlashni ta'minlaydi.

Yaponiyaning Qishloq xo'jaligi, o'rmon xo'jaligi va baliqchilik vazirligi (MAFF) tomonidan taqdim etilgan statistik ma'lumotlarga ko'ra, mamlakatda JAS sertifikatiga ega bo'lgan "eko-fermerlar" soni yildan yilga oshmoqda. Bu esa ekologik va barqaror ishlab chiqarish modellari uchun rasmiy va tizimli yondashuv mavjudligini ko'rsatadi.

Iste'molchilarning sifatga bo'lgan ehtiyoji, ularning narxga nisbatan sadoqati va xulq-atvori bo'yicha olib borilgan tadqiqotlarda McCluskey, Loureiro va Maria JAS kabi sertifikatlash tizimlarining mahsulotni sotishdagi ishonch belgisi sifatida ahamiyatini empirik ravishda isbotlaganlar. Ularning fikricha, bunday tizimlar mahsulot brendining ishonchligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

O'zbekistonlik tadqiqotchilar Fayziyev va hamkorlari tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda esa bioresurslar asosida mahsulot yetishtirishning iqtisodiy samaradorligi, resurslardan oqilona foydalanish va qishloq xo'jaligi barqarorligini ta'minlashda zamonaviy boshqaruv yondashuvlari muhimligi ta'kidlangan. Bu esa JAS kabi tizimlardan o'rganish va moslashtirish zaruriyatini yana bir bor asoslaydi.

Umuman olganda, mavjud ilmiy adabiyotlar JAS tizimining Yaponiyada nafaqat qishloq xo'jaligi mahsulotlari sifatini ta'minlash, balki ekologik, iqtisodiy va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlovchi strategik mexanizm sifatidagi o'rnini isbotlab bermoqda. Bu tajribani O'zbekiston sharoitida o'rganish va moslashtirish barqaror agrar islohotlarni jadallashtirishda muhim ilmiy-amaliy yo'nalishlardan biri bo'lishi mumkin.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda tizimli tahlil, qiyosiy taqqoslash, sinergetik tahlil hamda fanlararo yondashuv kabi ilmiy metodlardan foydalanildi. Ayniqsa, mavzuga oid ilmiy adabiyotlar va statistik manbalarni chuqur o'rganishda tizimli tahlil usuli muhim o'rin tutdi. Xorijiy davlatlar, xususan, Yaponiyaning barqaror qishloq xo'jaligini rivojlantirishdagi tajribasini o'rganishda esa qiyosiy tahlil metodidan keng foydalanildi.

Shuningdek, qishloq xo'jaligi sohasi turli tizimlarning o'zaro ta'siri va murakkabligi bilan tavsiflanishi bois, sinergetik yondashuv asosida kompleks tahlillar olib borildi. Fanlararo yondashuv esa iqtisodiyot, ekologiya va agrar siyosat sohalarining o'zaro integratsiyasini yoritishga xizmat qildi. Bu metodik asoslar tadqiqotda nazariy umumlashtirish va amaliy tavsiyalar ishlab chiqishda ishonchli poydevor bo'lib xizmat qildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Qishloq xo'jaligi va uning tabiiy hamda ijtimoiy muhit bilan o'zaro ta'sirini to'g'ri tushunishga asoslangan yondashuvni shakllantirish zarur. Buning uchun biz besh asosiy yo'nalishda quyidagi savollarga aniqlik kiritishga harakat qildik:

1. Zamonaviy qishloq xo'jaligi iqtisodiyot, jamiyat va atrof-muhitga qanday xizmatlar orqali ulkan hissa qo'shmoqda?
2. Qishloq xo'jaligi jamiyat, ayniqsa, qashshoqlikni kamaytirish va oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash kabi ustuvor maqsadlar uchun qanday qilib eng katta umumiy qiymatni yaratishi mumkin?
3. Suv resurslaridan foydalanish samaradorligini oshirish va ijtimoiy kapitalni kuchaytirish nuqtayi nazaridan qanday boshqaruv choralari jamiyat uchun eng katta foydani ta'minlay oladi?
4. Qishloq xo'jaligining keng qamrovli ahamiyatini qo'llab-quvvatlash uchun qanday siyosiy yondashuvlar zarur?

5. Kelajakda qanday qishloq xo'jaligini ko'rishni istaymiz va nega aynan shunday tasavvur muhim?

Shuningdek, hukumat siyosatchilari sholichilikka asoslangan qishloq xo'jaligi tizimining turli ijobiy jihatlari qanday qo'llab-quvvatlashi mumkinligi muhim savol bo'lib qolmoqda. Ushbu afzalliklarning umumiy qiymatini maksimal darajada oshirish, ularning to'liq amalga oshirilishiga imkon beradigan mexanizmlarni ishlab chiqishni talab etadi.

Mazkur savollarga aniqlik kiritish agrar siyosatning ustuvor strategik yo'nalishlarida o'z ifodasini topishi lozim. Bu orqali davlat bozor, iste'molchilar va global tendensiyalar talablariga mos keladigan qishloq xo'jaligi mahsulotlari va xizmatlarini shakllantirishni ta'minlashi mumkin. Natijada uzoq istiqbolda oziq-ovqat xavfsizligi, sanoat uchun muqobil xomashyo bazasi hamda ekologik toza mahsulotlar ishlab chiqarilishi ta'minlanadi.

To'g'ridan-to'g'ri qo'llab-quvvatlash mexanizmlariga muayyan ekinlar, navlar yoki yer resurslaridan foydalanish amaliyotlari uchun subsidiyalar, shuningdek, qishloq xo'jaligi mahsulotlari uchun qo'llab-quvvatlovchi narx mexanizmlari kiradi. Mazkur vositalar Jahon savdo tashkilotida (JST) ziddiyatli bahs-munozaralarga sabab bo'layotgan bo'lsa-da, ular ushbu mavzudagi tahlilning muhim tarkibiy qismini tashkil etadi. Subsidiyalar va iqtisodiy rag'batlantirish mexanizmlari qishloq xo'jaligining ko'p funksiyali afzalliklarini to'laqonli amalga oshirishda muhim rol o'ynaydi.

To'g'ridan-to'g'ri mexanizmlarga irrigatsiya infratuzilmasi yoki qishloq xo'jaligi va irrigatsiya tizimlari uchun zamonaviy dasturiy ta'minotga investitsiyalar yo'naltirish kiradi. Bunga boshqaruvni takomillashtirish, malaka oshirish dasturlari va boshqa shu kabi chora-tadbirlar kiradi.

Bilvosita mexanizmlar esa qishloq aholisi turmush darajasini oshirishga xizmat qiladi. Jumladan, ta'lim, tibbiyot, ijtimoiy xizmatlar va infratuzilmalarni rivojlantirish orqali qishloq hududlarini yashash va ishlab chiqarish uchun qulay makonga aylantirish mumkin. Fermer xo'jaliklari daromadlariga yo'naltirilgan dasturlar qishloq xo'jaligi bozorlariga investitsiyalarni jalb qilish hamda fermerlarga sof foyda keltiruvchi axborot xizmatlarini rivojlantirish imkonini beradi. Shuningdek, media kompaniyalari, ta'lim dasturlari va boshqa vositalar orqali muayyan ekin yoki mahsulotlarga bo'lgan iste'mol talabini oshirishga qaratilgan kampaniyalar samarali strategiyalardan biri hisoblanadi.

Fermerlarni e'tirof etish siyosati doirasida esa mukofotlar, tanlovlar, turli qo'mitalar va maslahat kengashlarida fermerlarning ishtirokini ta'minlovchi maxsus platformalar tashkil etilishi mumkin. Bu orqali fermerlar qatlamining manfaatlarini davlat siyosatida munosib ifodasini topadi.

Yaponiya barqaror qishloq xo'jaligini rivojlantirishda jahon miqyosida tan olingan ilg'or tajribalarga ega. Yapon hukumati fermerlarga yer resurslaridan oqilona foydalanishda, raqobatbardosh va xaridorgir mahsulotlar yaratishda bilvosita qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini uzoq muddat avval yo'lga qo'ygan va ijobiy natijalarga erishgan. Bu mexanizmlardan biri sifatida sertifikatlashtirish tizimi ajralib turadi.

JAS (Japanese Agricultural Standards) – Yaponiyaning Qishloq xo'jaligi, o'rmon xo'jaligi va baliqchilik vazirligi tomonidan oziq-ovqat, qishloq xo'jaligi, o'rmon va baliqchilik sohalarida joriy etilgan milliy standartlar tizimidir. JAS tizimi orqali turli yo'nalishlarda standartlar belgilanishi mumkin: mahsulot sifati yoki fizik xossalari, ishlab chiqarish va tarqatish bosqichlari, biznes operatorlarining mahsulot bilan ishlash usullari, korxonalarni boshqarish mexanizmlari, mahsulotlarni sinash usullari hamda maxsus terminologik lug'atlar asosida (1-jadval).

1-jadval. JAS tizimida belgilangan standartlar turlari.

Yo'nalishlar		Bunga misollar	JAS logotip va ramzlari
Mahsulot	sifati/o'ziga xoslik belgilari	maxsus ingredientlar/tarkibiy qismlarga ega mahsulotlar uchun standartlar va boshqalar.	Mahsulotga yopishtirilishi mumkin.
	Ishlab chiqarish jarayoni/ Tarqatish	Maxsus ishlab chiqarish/yetishtirish usullari orqali ishlab chiqarilgan mahsulotlar standartlar	
Biznes subyektlari	Mahsulotni qayta ishlash usullari	Maxsus nazorat/boshqarish standartlari: yetishtirish/qarash/sifat/sanitariya/ saqlash/ yetkazib berish/pishirish/ ta'minlash va boshqalar. Shaxsning mahorat/qobiliyati standartlari (masalan, hissiy baholash xodimlari va boshqalar.)	Korxona tomonidan reklamada ko'rsatilishi mumkin.
	Biznesni boshqarish usullari	mehnatni boshqarish standartlari/CRS va boshqalar.	
Mahsulotlarni sinovdan o'tkazish usullari		Oziq-ovqat tarkibi, DNKsi va boshqalarni sinash standartlari	Tajriba sertifikati ega bo'lishi mumkin
Lug'at		tegishli atamalarning ta'riflarin	-

Subyektlar JAS sertifikatiga ega bo'lganida, ular mahsulotga JAS belgisi bilan birga mahsulot tarkibini aniq ifodalovchi yozuvni ham yopishtirish huquqiga ega bo'ladi. Bu iste'molchilar uchun mahsulot sifati va xavfsizligiga bo'lgan ishonchni oshiradi.

Yaponiyada 1950-yil 11-maydagi "Qishloq xo'jaligi standartlari to'g'risida"gi qonun 175-sonli qonun asosida qabul qilingan bo'lib, unga muvofiq JAS sertifikatlash tizimi faqat oziq-ovqat mahsulotlari, ichimliklar, yog'lar va yog' mahsulotlari, hamda boshqa qishloq xo'jaligi, o'rmon xo'jaligi, chorvachilik va baliqchilik mahsulotlari va ulardan tayyorlangan mahsulotlarga nisbatan qo'llaniladi. Bunda likyorlar, dorilar, kosmetik vositalar va tibbiy mahsulotlar bundan mustasno etilgan.

Mazkur qonun JAS standartlarini belgilash mezonlari, mahsulot sifatini baholash, sertifikatlash, sertifikatlash organlari, laboratoriyalar va inspektorlarni akkreditatsiya qilish uchun huquqiy asos yaratadi. Qonunning maqsadi – qishloq xo'jaligi, o'rmon xo'jaligi va baliqchilik sohaslarida tegishli va oqilona standartlarni joriy etish, mahsulotlarni sinovdan o'tkazish va sertifikatlashni ta'minlashdan iborat.

Shuningdek, ushbu qonun ishlab chiqarish, realizatsiya va mahsulotlarga ishlov berish jarayonlarini soddalashtirish, ularning sifatini yaxshilash, mahsulotlar harakatini tizimlashtirish, iste'molchilarning ongli tanlov qilish imkoniyatlarini kengaytirish va mahsulotlarni sifatli etiketkalashni ta'minlash orqali qishloq xo'jaligi va unga bog'liq tarmoqlarning sog'lom rivojlanishiga xizmat qiladi. Shu orqali umumiy iste'molchilar manfaatlarini ham samarali himoya qilinadi.

JAS tizimi uch bosqichli (uch tomonlama) sertifikatlash tizimidan iborat. Yaponiyaning Qishloq, o'rmon va baliqchilik vazirligi (MAFF) JAS sxemasining egasi hisoblanadi va sertifikatlash organlarini ISO/IEC 17011 xalqaro standarti asosida akkreditatsiya qiladi. Texnik baholash jarayoni MAFF bilan hamkorlikda faoliyat yurituvchi agentlik – FAMIC (Food and Agricultural Materials Inspection Center) tomonidan amalga oshiriladi.

MAFF tomonidan akkreditatsiyadan o'tgan sertifikatlashtirish organlari fermerlar, ishlab chiqaruvchilar va oziq-ovqat kompaniyalarini tekshiradi hamda sertifikatlaydi. Bu jarayon ISO/IEC 17065 va ISO/IEC 17021-1 standartlariga muvofiq amalga oshiriladi. Sertifikatlashtirish organlari mahsulot yoki xizmatlarning JAS mezonlariga javob berishini aniqlaydi.

Bundan tashqari, JAS tizimi doirasida sinov laboratoriyalarini akkreditatsiyadan o'tkazish mexanizmi ham mavjud. MAFF tomonidan tan olingan sinov subyektlari mahsulotlar uchun JAS belgisi asosida rasmiy test hisobotlarini taqdim etish huquqiga ega. Bu, o'z navbatida, sinov operatorlarining tegishli analitik imkoniyatlarga ega ekanligini tasdiqlaydi va mahsulotlar hamda xizmatlar sifatining ishonchliligini oshiradi.

JAS tekshiruvlaridan muvaffaqiyatli o'tgan mahsulotlar yoki subyektlar maxsus JAS logotipiga ega bo'ladi. Ushbu logotip o'ziga xos yumaloq shaklga ega bo'lib, JASda belgilangan mezonlarga javob beruvchi oziq-ovqat va o'rmon mahsulotlariga yopishtiriladi. Boshqacha qilib aytganda, JAS logotipi mahsulotning sifat mezonlariga muvofiqligini tasdiqlovchi ishonch belgisi hisoblanadi va iste'molchilar uchun tanlovda muhim ko'rsatkich sifatida xizmat qiladi.

JAS bosh logosi – JAS sifati uchun mos kelgan oziq-ovqat va o'rmon mahsulotlari uchun qo'llaniladigan logo. Misol uchun, sifat, sinf, tarkibi va spetsifikatsiyasi.

JAS maxsus logosi – maxsus usullar bilan ishlab chiqarilgan mahsulotlar uchun JASga muvofiq oziq-ovqat uchun qo'llaniladigan logo.

JAS sinov usuli ramzi – sinov hisobotiga tatbiq etilgan bo'lib, unda sinov usullari uchun JAS tomonidan tahlil qilingan natija ko'rsatilgan hisoblanadi.

JAS organik logosi – JASga muvofiq qishloq xo'jaligi mahsulotlari va qayta ishlangan oziq-ovqat uchun qo'llaniladigan. JAS organik logotipisiz mahsulotlarni "organic" deb belgilash mumkin emas.

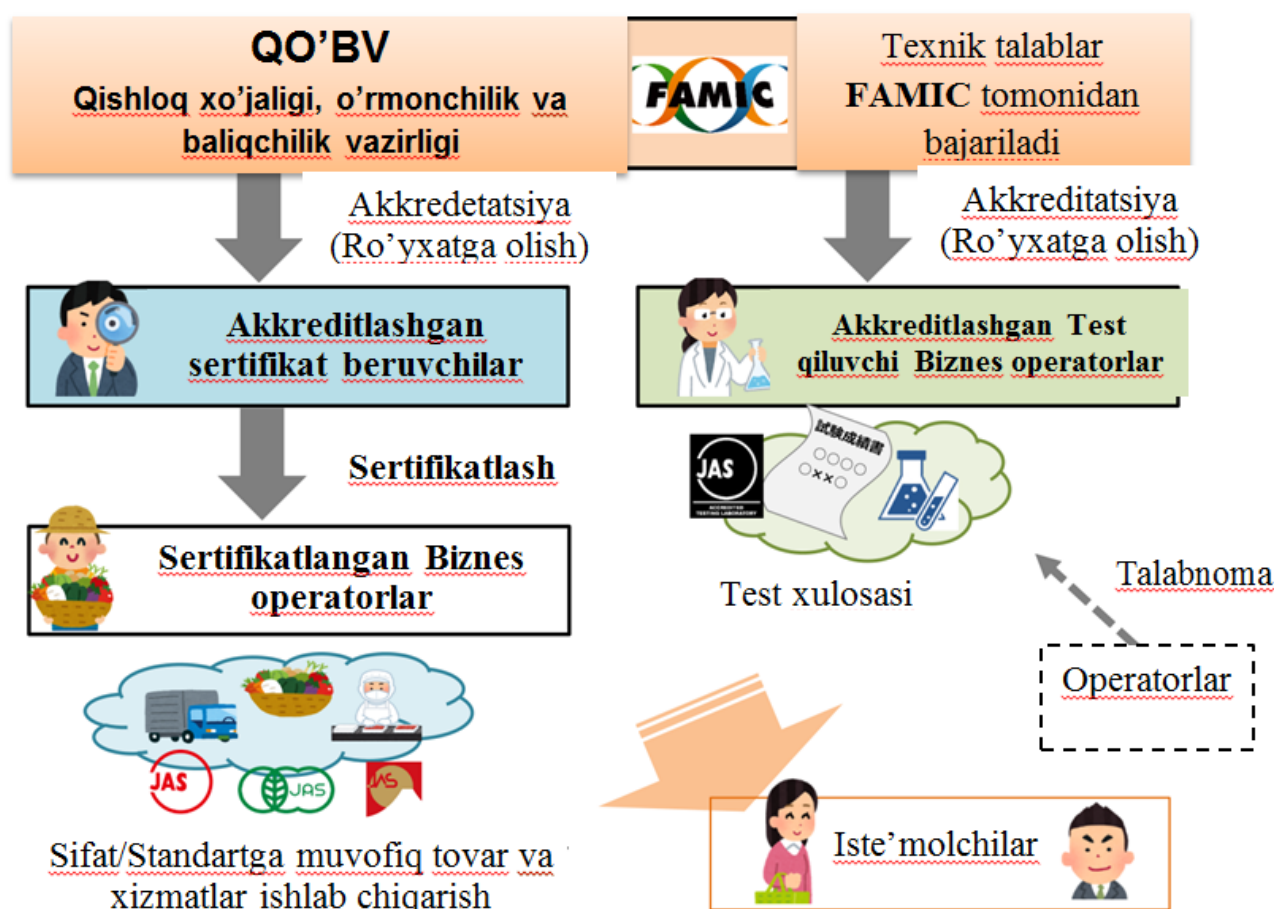
1-rasm. JAS logotip va ramzlari.

JAS logotipi Yaponiyada muhim ramziy ma'noga ega bo'lib, u yapon xalqi uchun qadrlangan Fuji tog'i fonida bayroqlaridagi ko'tarilayotgan quyosh tasviri orqali ifodalanadi. Ushbu timsol samarali standartlashtirish tizimini ifodalab, sifatli va ishonchli "Made in Japan" brendini jahon bozorida targ'ib qilishga xizmat qiladi. Darhaqiqat, Yaponiya ushbu strategik yondashuv orqali qishloq xo'jaligi mahsulotlari hamda boshqa tovar va xizmatlar sifatida butun dunyoda ishonchli brend sifatida tan olingan.

Yuqorida ta'kidlanganidek, JAS tizimida sertifikatlashning samarali mexanizmi FAMIC agentligi (Food and Agricultural Materials Inspection Center) tomonidan amalga oshiriladi (1-chizma). Hozirgi kunda FAMIC ushbu jarayonni texnik va tashkiliy jihatdan qulay hamda nisbatan soddalashtirilgan shaklda yo'lga qo'ygan. Ayniqsa, tizimning raqamlashtirilgani turli byurokratik to'siqlarning oldini olib, sertifikat olish jarayonini ancha tezlashtirdi.

Talabgorlar – ularning joylashuvi yoki ishlab chiqarayotgan mahsuloti va ko'rsatayotgan xizmatlarining o'ziga xosligidan qat'i nazar – onlayn tarzda ariza topshirish orqali JAS sertifikatini tez va qulay shaklda qo'lga kiritish imkoniga egalar. Bu esa nafaqat mahalliy, balki xalqaro bozorlarga chiqish istagidagi fermerlar va kompaniyalar uchun katta yengillik yaratadi.

1-chizma. FAMIC ning sertifikatlash mexanizmi.

Bugungi kunda Yaponiya o'zining nisbatan cheklangan qishloq xo'jaligi yer maydoniga ega bo'lishiga qaramay, 124,5 milliondan ortiq aholisini qishloq xo'jaligi mahsulotlariga bo'lgan talabining 90 % dan ortig'i bilan ta'minlab kelmoqda. Faqatgina qayta ishlashni talab qiluvchi yoki noyob bo'lgan ayrim qishloq xo'jaligi tovarlari qisman import qilinadi.

Bundan tashqari, Yaponiyada barqaror qishloq xo'jaligini rivojlantirishga xizmat qiluvchi yuksak madaniyat shakllangan bo'lib, har bir iste'molchi va ishlab chiqaruvchi o'rtasida o'zaro ishonch, manfaatdorlik va mas'uliyat tamoyillariga qat'iy amal qilinadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ushbu tadqiqotni nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilgan holda quyidagi xulosaga kelish mumkin: barqaror qishloq xo'jaligini shakllantirishda Yaponiyaning ilg'or tajribasi biz kabi qishloq xo'jaligi yetakchi tarmoqlardan biri bo'lgan mamlakatlar uchun o'rganishga arziydi. Yapon jamiyatida qishloq xo'jaligi mahsulotlari va xizmatlarining

sifati to'liq kafolatlangan bo'lib, hech bir yapon fuqarosi tekshirilmagan mahsulotni iste'mol qilmaydi. Bu orqali iste'molchilar huquqlari ishonchli himoya qilinadi.

Milliy barqaror qishloq xo'jaligi tizimini shakllantirish uchun, bizning fikrimizcha, quyidagi yo'nalishlarda amaliy chora-tadbirlar amalga oshirilishi maqsadga muvofiq:

- suv va yer resurslaridan samarali foydalanishni rag'batlantiruvchi zamonaviy va intensiv texnologiyalarga asoslangan bilvosita qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini joriy etish;
- sohaga oid mavjud yo'qotishlar va zaif jihatlarni hisobga olgan holda, qisqa muddat ichida isloh qilish va tizimni takomillashtirish bo'yicha aniq strategiyalar ishlab chiqish;
- qishloq xo'jaligi mahsulotlarining jahon bozorida milliy brend sifatida tan olinishini ta'minlash, va bu brendni ichki bozorda ham faol targ'ib qilish.

Mazkur takliflar barqaror, raqobatbardosh va ishonchli qishloq xo'jaligi tizimini shakllantirish orqali milliy iqtisodiy xavfsizlikka xizmat qiladi hamda xalqaro maydonda O'zbekiston qishloq xo'jaligi mahsulotlariga nisbatan ishonchni kuchaytirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. The Law Concerning Standardization and Proper Labeling of Agricultural and Forestry Products (JAS Law). (Law No. 175, 1950). Tokyo, Japan.
2. Enforcement Order of the Act on Japanese Agricultural Standards. (Cabinet Order No. 291 of August 31, 1951). Tokyo, Japan.
3. Olga Tyunina, Eiji Yamaji. Certification schemes for alternative agriculture in Japan. IJERD – International Journal of Environment and Rural Development (2017), 8(1), 176–182.
4. Kondoh, K. (2015). The alternative food movement in Japan: Challenges, limits, and resilience of the teikei system. Agriculture and Human Values, 32, 143–153. doi:10.1007/s10460-014-9539-x
5. MAFF. (2017). Statistics of agriculture, forestry and fisheries.
6. MAFF. (2016a). Kankyo hozen gata nogyo no suishin ni tsuite. About promotion of alternative agriculture.
7. MAFF. (2016b). Number of issued "Eco-farmer" certifications.
8. McCluskey, J., Loureiro, J., & Maria, L. (2003). Consumer preferences and willingness to pay for food labeling: A discussion of empirical studies. Journal of Food Distribution Research, 34(3), 95–102.
9. O. Fayziyev, D. Aminboyeva. Qishloq xo'jaligida bioresurslar asosida mahsulot yetishtirishning iqtisodiy ahamiyati. Eurasian Journal of Law, Finance and Applied Sciences (May 2023), Volume 3, Issue 5, 164–167. (UIF = 8.3, SJIF = 5.961) (ISSN 2181-2853).
10. Fayziyev O.R., Saidov M.H., Abduraxmonova N.I. Agrar sektorni rivojlantirishda resurslar salohiyatidan foydalanishning hozirgi holati tahlili. Eurasian Journal of Law, Finance and Applied Sciences (December 2022), Volume 2, Issue 13, 275–279. (UIF = 8.3, SJIF = 5.961).

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
